

KAMU YÖNETİMİ İLE BİLGİ VE İLETİŞİM TEKNOLOJİLERİ: BİR BİBLİYOGRAFİK ANALİZ*

Uğur SADIOĞLU**
Mete YILDIZ***

Öz

Bu çalışmada, kullanımı günümüzde hızla yaygınlaşan “bilgi ve iletişim teknolojileri”nin kamu yönetimi alanındaki çeşitli kullanımlarını, diğer bir deyişle büyük ölçüde elektronik devlet alanını konu alan akademik makaleler incelenmiştir. Bu amaçla, bünyelerinde kamu yönetimi eğitimi veren bölümler (kamu yönetimi, siyaset bilimi ve kamu yönetimi) bulunan fakülte (İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Siyasal Bilgiler Fakültesi) dergileri ile memurlara kamu yönetimi uzmanlık eğitimi veren TODAİE tarafından yayımlanan 14 ulusal hakemli derginin 1992-2006 yılları arasındaki 15 yılda yayımlanan sayıları taranarak, e-devlet konusundaki yazılar bulunmuş ve bu makalelerin içerikleri incelenmiştir. Bu inceleme öncesinde oluşturulan varsayımlar, inceleme sonucunda ortaya çıkan bulgular ışığında değerlendirilmiştir. Araştırmanın bulguları, hem sözkonusu alanda yapılmış çalışmaların odaklandığı noktaları, hem de üzerinde yeterince çalışılmamış ve yeni araştırmaların yapılabileceği alanları ayrıntılarıyla tespit etmektedir.

Anahtar Sözcükler: Bilgi ve iletişim teknolojileri, E-devlet, Kamu yönetimi, Türkiye

Abstract

Public Administration and Communication Technologies: A Bibliographic Analysis

This study presents an inventory of the scholarly articles in the major peer-reviewed journals published by the Economic and Administrative Science

* Bu çalışma, Dr. Mete Yıldız’ın danışmanlığında Uğur Sadioğlu tarafından hazırlanan “Türkiye’de Siyasal Bilimler, İktisadi ve İdari Bilimler ve İşletme Fakülteleri İle Sosyal Bilimler Enstitüleri Tarafından Yayımlanan Akademik Dergilerdeki Bilgi ve İletişim Teknolojileri İle İlgili Makalelerin İncelenmesi (1992- 2005)” başlıklı Haziran 2005 tarihli lisans bitirme ödevinin kısaltılmış ve geliştirilmiş bir biçimidir.

Makaleye katkılarından dolayı yazarlar hakemlere teşekkür ederler.

** Arş. Gör., Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Beytepe/ANKARA, ugursadi@hacettepe.edu.tr

*** Yrd. Doç. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, Beytepe/ANKARA, myildiz@hacettepe.edu.tr

Faculties in Turkey and the Public Administration Institute for Turkey and the Middle East about the topic of the relationship between public administration and information and communication technologies. To this end, 14 national peer-reviewed journals are selected, and the e-government related articles published in these journals from 1992 to 2006 are reviewed. The findings of this review are used for verifying and falsifying the hypotheses which came from a preliminary review of the field, before the actual data-collection effort. The findings of the study show both the coverage and foci of the e-government research in Turkey so far, and future agenda.

Keywords: Information and communication technologies, E-government, Public administration, Turkey.

GİRİŞ

Türkiye Cumhuriyeti, tarihi boyunca “muasır medeniyet” hedefine ulaşma çerçevesinde siyasi, ekonomik, kültürel ve toplumsal politikalarını belirlemiştir. Bu hedefe ulaşmak için gelişmiş ülkelerin birçok alandaki politikaları örnek alınmıştır ve alınmaya da devam edilmektedir. Bu hedef çerçevesinde, bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki hızlı gelişmelerin takibi ve kullanımı büyük önem kazanmaktadır. Dünyadaki değişime ayak uydurabilmek için değişimin gerekli kıldığı bilgilere ulaşılması ve yeni bilgiler üretilmesi gerekmektedir.

Bu çalışmada, kamu yönetimi alanında yazılmış makalelerin yer aldığı, bünyelerinde kamu yönetimi eğitimi verilen bölümlerin (siyaset bilimi ve kamu yönetimi, kamu yönetimi, vb.) yer aldığı fakülteler (İktisadi ve İdari Bilimler Fakülteleri ve Siyasal Bilgiler Fakülteleri) ile Ankara’da faaliyet gösteren ve memurlara kamu yönetimi uzmanlık eğitimi veren Türkiye ve Ortadoğu Amme İdaresi Enstitüsü (TODAİE) tarafından yayımlanan 14 ulusal hakemli akademik dergide, 1992-2006 yılları arasında yer alan 15 yıllık bir dönemde yayımlanan “bilgi ve iletişim teknolojileri ile kamu yönetimi olgusunun ilişkisi”, diğer bir deyişle, elektronik (e-) devlet konusunda kaleme alınan bilimsel makaleler incelenmektedir. Bu inceleme sonucu elde edilen bulgularla Türkiye’nin bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki kamu yönetimi akademik yazını bir ölçüde taramış ve bu alandaki akademik bilgi üretimi tamamen olmasa da ortaya konulmuştur.

Bu çalışmada amaçlanan bilgi ve iletişim teknolojileri kullanımlarının kamu yönetimine yansımaları, yani e-devlet konusunda son 15 yılda yapılan çalışmaları mümkün olduğunca geniş bir çerçeve içinde taramaktır. Bu noktada sistematik bir makale taraması yapmadan önce, genel anlamda kamu yönetimi

alanındaki bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili üretilen akademik bilgiyi inceleyen önceki çalışmalar gözden geçirilmiştir. Bu süreç, çalışmanın varsayımlarının belirlenmesine de katkı sağlamıştır.

Bu amaçla yapılan taramalar sonucunda, Kaya Bensghir'in "Türkiye'de Yönetim Bilişim Sistemleri Disiplininin Gelişimi Üzerine Düşünceler" adlı makalesinde aktarmış olduğu araştırma tespit edilmiştir (Kaya Bensghir, 2002a: 91). Kaya Bensghir'in incelediği bilişim konulu yüksek lisans ve doktora tezleri ile yönetim bilişim sistemleri (YBS) konulu kitaplar sonucunda ortaya koyduğu "2000'li yıllarda bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki akademik yayınların arttığı" iddiası da bu çalışmadaki bir varsayıma yol gösterici olmuştur.

Kaya Bensghir'in çalışması, temel olarak bilgi ve iletişim teknolojileri konulu akademik çalışmaların tarihinin 1980'lere kadar uzanmakta olduğunu ancak özellikle 1990'lı yılların ikinci yarısında bu alandaki çalışmaların hızlandığı tespitini yapmaktadır. Yapılan arşiv taramasında Kaya Bensghir'in çalışmasının bir tekrarı veya benzeri bulunamamış; dolayısıyla daha geniş bir zaman diliminde, benzer anahtar kelimelerle ulusal hakemli 14 akademik derginin son 15 yıl boyunca taranması gibi geniş bir örneklem ile yeni bir çalışma yapma ihtiyacı hissedildiğinden, bu makalede anlatılan çalışma yapılmıştır.

1. YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan araştırma yöntemleri hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca, araştırmanın sınırlılıkları nedeniyle yaşanan zorluklar ve bu sınırlılıkların yöntem konusundaki tercihler üzerindeki etkisi üzerinde durulmuştur. Bu çalışmada, içerik analizi¹, atıf analizi² teknikleri kullanılmış ve Lotka Yasası³'nden yararlanılmıştır. Ayrıca çalışmada içerik analizi birimi olarak "makale" alınmış ve bu makalelerin Ek-1'de sunulan Makale Tarama Fişi'nde yer alan kategorilerden hangilerine ait olduğu bulunmuştur.

Araştırmanın planlama aşamasında, araştırmanın başarılı olması ve daha dar alanda çalışılarak daha ayrıntılı verilere ulaşılması amacıyla çalışma için belirli sınırlar belirlenmiştir. Bunlar, konuyla ilgili incelenen dergilerin akademik ve hakemli olması, dergilerin yayım süresinin incelenen dönemin (1992- 2006) en azından yarısına yakını (%40 ve üstü) kapsamı, dergilerdeki yazıların araştırmacıların bildikleri dillerde (Türkçe ve İngilizce) olması ve son olarak zaman ve enerji sınırlılığı şeklinde özetlenebilir.

Araştırmanın evrenini ve örneklemini belirleme aşamasında bazı güçlüklerle karşılaşmıştır. Öncelikle basılı dergilerin incelenmesi tercih

edildiğinden, Küçük, Al ve Olcay (2007) tarafından sayısı toplam 253 olarak tespit edilen elektronik dergiler araştırmanın kapsamı dışında bırakılmıştır. Sadece basılı dergiler üzerinde yoğunlaşıldığında bile evreni belirleme sorunu sürmektedir. Bu amaçla Kozak'ın (2003) "Türkiye'de Yayınlanan Akademik Dergiler" eserinden faydalanılmıştır. Bu alandaki başka bir kaynak olan ULAKBİM'in sosyal bilimler alanında oluşturduğu ulusal hakemli dergiler listesinde ise, 2007 yılı Eylül ayı itibarıyla 92 yayının yer aldığı tespit edilmiştir. Kozak'ın kitabı ve ULAKBİM listesinde yer alan tüm dergileri taramanın mümkün olmaması ve ULAKBİM listesinin de yarıya yakınının üniversite kaynaklı dergilerden oluştuğundan hareketle, çalışmaya temel oluşturacak örneklemin kamu yönetimi alanında faaliyet gösteren fakültelerin ve TODAİE gibi kuruluşların yayımladığı dergilerden seçilmesine karar verilmiştir. Örneklemin aldığı son şekli ise aşağıda da bahsedilen zaman ve kaynak sınırlılıkları belirlemiştir. Diğer bir deyişle, çalışmanın yapıldığı şehirdeki (Ankara) üniversite (Bilkent, Hacettepe, Gazi, ODTÜ ve Ankara) ve kamu kurumu (Milli Kütüphane ve TODAİE) kütüphanelerinde erişilebilen dergiler örnekleme alınmıştır. Sonuç olarak, çalışmanın üniversitelerin kamu yönetimi eğitimi veren fakülte ve enstitülerinin dergileri ile TODAİE dergileri incelenerek yapılmasına karar verilmiştir. Örneklemin çalışmanın sınırlılıkları dahilinde şekillenmesi nedeniyle bu çalışmada Türkiye'de "bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu yönetimine yansımaları", ya da "e-devlet" alanında yapılmış tüm yayınların tarandığı iddiasında bulunulmamaktadır. Yine de yukarıda anlatılan şartlar altında, alana katkı sağlayan kapsamlı bir inceleme yapılmıştır.

Bu nedenlerle Ankara'daki üniversite kütüphaneleri (Hacettepe, ODTÜ, Gazi Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi SBF kütüphaneleri) TODAİE kütüphanesi ve Milli Kütüphane dermeleri taranmıştır. Ayrıca üniversite Web sayfaları yoluyla yayımlanmış dergilerine ulaşılabilen üniversite dergileri örneklem kapsamına alınmıştır. Böylece araştırmamızın örneklem seçim süreci, sekiz farklı şehirdeki (alfabetik olarak Ankara, Antalya, Bursa, Erzurum, Eskişehir, Kayseri, İstanbul ve İzmir) üniversitelerin İktisadi ve İdari Bilimler ve Siyasal Bilgiler Fakülteleri Dergileri (Ayrıntılı bilgi için bakınız Çizelge 1) ve TODAİE tarafından yayımlanmakta olan üç dergi (Amme İdaresi Dergisi, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi ve Turkish Public Administration Annual) ile sınırlanmıştır. İncelenen toplam dergi sayısı 14'tür.

Makale seçiminde kullanılan "bilgi ve iletişim teknolojileri" ve "kamu yönetimi" ile ilgili olma ölçütlerinin ikincisini bu noktada biraz daha ayrıntılı olarak açıklamak gereklidir: Bir makalenin "kamu yönetimi" konusunda olup olmadığının tespit edilmesi amacıyla şu sorulara yanıt aranmıştır: Makalenin konusu kamu parasının kullanımı, kamu kuruluşları, kamu politikaları, kamu yararı, kamu hizmetleri, kamu yatırımları, yasal düzenlemeler vb. konular ile

mi ilgilidir? Bu soruların yanıtlarının olumlu olduğu durumlarda, makalenin konusunun kamu yönetimi alanı ile ilgili olduğu yargısına ulaşılmıştır.

Çizelge-1: Araştırmada İncelenen Dergiler

Dergi Adı (Ve Yayımlayan Kurum)	Kısaltma	İncelenen Tarih Aralığı	Yayımlandığı Yer
Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi	AKÜ İİBFD	2001-2006* (6 yıl)	Antalya
Amme İdaresi Dergisi (TODAİE)	AİD	1992-2006 (15 yıl)	Ankara
Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi	ANÜ İİBFD	1992-1994, 1997-2003 (10 yıl)	Eskişehir
Ankara Üniversitesi SBF Dergisi	AÜ İİBFD	1992-2006 (15 yıl)	Ankara
Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi	ATÜ İİBFD	1992-1995, 1997-2000, 2002-2006 (13 Yıl)	Erzurum
Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi (TODAİE)	ÇYYD	1992-2006 (15 yıl)	Ankara
Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi	DEÜ İİBFD	1992-2005 (14 yıl)	İzmir
Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi	EÜ İİBFD	1993-1995, 1998-2004 (10 yıl)	Kayseri
Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi	GÜ İİBFD	1992-1996, 1999-2006 (13 yıl)	Ankara
Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi	HÜ İİBFD	1992-2006 (15 yıl)	Ankara
İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi	İÜ SBF	1993, 2000-2006 (8 yıl)	İstanbul
ODTÜ Gelişme Dergisi	ODTÜ GD	1992-2006 (15 yıl)	Ankara
Turkish Public Administration Annual (TODAİE)	TPAA	1992-2005**(14 yıl)	Ankara
Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi	UÜ İİBFD	1992-2003** (12 yıl)	Bursa

TOPLAM: 14 Dergi

* Dergi ilk kez 2001 yılında yayımlanmaya başlamıştır.

** Eylül 2007 itibarıyla henüz 2006 sayısı çıkmamıştır.

*** 2003-2006 yılları arasında dergi yayımlanmamıştır.

Çizelge 1'de de görüldüğü gibi, incelemede yararlanılan dergiler sekiz farklı ildeki kurumlar tarafından yayımlanmaktadır. Bu örneklem seçimiyle, Ankara, İstanbul ve İzmir gibi büyük şehirlerdeki nispeten daha köklü ve

tanınmış üniversitelere mensup araştırmacılar kadar Antalya, Bursa, Erzurum, Eskişehir ve Kayseri'deki akademisyenlerin ve bu şehirlerde yayımlanan dergilere eserlerini gönderip de diğer küçük şehirlerdeki üniversitelerde (Niğde, Sivas Cumhuriyet, Zonguldak Karaelmas Üniversiteleri vb.) görev yapan akademisyenlerin de eserlerine ulaşmak amacı güdülmüştür. Bu süreçte Çizelge 1'de sıralanan 14 dergide 15 yıl boyunca yayımlanmış makalelerden ulaşabildiklerimiz içerisinde toplam 4327 makale taranmış ve seçilme ölçütlerine uyan 80 makale tespit edilmiştir. Söz konusu 80 makalenin hangi dergilerde ve hangi yıllarda yayımlandığı ayrıntılı bir şekilde Ek-2'de, makale künyelerinin listesi ise Ek-3'te sunulmuştur.

İncelenen toplam 80 adet makalenin okunması sonucu elde edilen veriler ile, önce tüm verilerin yer aldığı genel tablolar oluşturulmuş, daha sonra da aşağıdaki varsayımların sınanmasında kullanılabilecek verilerin yer aldığı çizelgeler oluşturulmuştur.

1. Makaleler, ağırlıklı olarak kamu yönetimi odaklı olan TODAİE dergilerinde yayımlanmaktadır.
2. Makaleler, ağırlıklı olarak 2000 yılından sonra yayımlanmıştır.
3. Makalelerin çoğu, sınırlı sayıdaki uzman kişiler tarafından yazılmıştır.
4. Makalelerin çoğu, akademisyenler tarafından kaleme alınmıştır.
5. Makalelerin yayımlandığı dergilerin bağlı bulunduğu kurumlar, makale içeriklerini belirlemiştir.
6. Makalelerin çoğunda “yazın taraması/ derlemesi” yöntemi kullanılmıştır.
7. Makalelerin çoğunda yönetim birimi olarak yerel yönetimler incelenmiştir.
8. Makalelerin çoğunda yönetim organı olarak yürütme incelenmiştir.
9. Akademisyenlerin yazdığı makalelerin genel yönelimi kuram oluşturma yönündedir.
10. Makalelerin çoğunda kuramsal yaklaşım olarak “yeni kamu işletmeciliği” yaklaşımı kullanılmıştır.
11. Makalelerin çoğunda konu odağı sadece teknolojidir.
12. Makaleler yazılırken daha çok yabancı kaynaklardan yararlanılmıştır.
13. Makaleler daha çok İnternet kaynaklarından yararlanılarak yazılmıştır.

2. BULGULAR

Bu bölümde tüm makalelerin incelenmesi sonucu elde edilen veriler, tablolar halinde sunularak yukarıda sıralanan varsayımlar veriler yardımıyla sınanmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen veriler, varsayımların sırasına göre sunulacak olursa, aşağıda gösterilen Çizelge 2'deki bulgular, birinci varsayımı doğrular nitelikte, özelde “e-devlet” ve genelde “bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu yönetiminde kullanımı” konularında yazılan makalelerin, dergi dağılımına oranla ağırlıklı olarak TODAİE dergilerinde yayımlanmış olduğunu göstermektedir.

Çizelge-2: Makale Sayısına Göre Dergilerin Karşılaştırılması

Dergi İsmi	Makale Sayısı
Amme İdaresi Dergisi	15
Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi	11
Ankara Üniversitesi SBF Dergisi	10
Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi	9
Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi	7
İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi	6
Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi	5
Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi	4
ODTÜ Gelişme Dergisi	4
Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi	3
Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi	2
Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi	2
Turkish Public Administration Annual	2
Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi	0
TOPLAM	80

Çizelge 2'ye bakıldığında, 80 makale içinden 28 adet makalenin (%35) TODAİE dergileri olan Amme İdaresi Dergisi (15), Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi (11) ve Turkish Public Administration Annual'da (2) yayımlandığı görülmektedir. İncelenen makalelerin üçte birinin incelenen 14 derginin üçünde (%21) yayımlanması, çalışmanın ilk varsayımı olan “Makaleler, ağırlıklı olarak kamu yönetimi odaklı olan TODAİE dergilerinde yayımlanmaktadır.” varsayımını kısmen doğrulamaktadır.

Aşağıda, “Makaleler ağırlıklı olarak 2000 yılından sonra yayımlanmıştır” şeklindeki ikinci varsayımla ilgili olarak incelenen makalelerin yayımlanma tarihleri hakkında elde edilen veriler, Çizelge 3'te sunulmuştur.

Çizelge-3: Makalelerin Yayınlanma Tarihlerine Göre Karşılaştırılması

Makalenin Yayın Tarihi	Makale Sayısı
1992	3
1993	3
1994	4
1995	3
1996	0
1997	5
1998	3
1999	6
2000	11
2001	15
2002	10
2003	2
2004	4
2005	7
2006	4
Toplam	80

Yukarıda Çizelge 3'te de görüldüğü gibi, incelenen 80 makalenin 53'ü (%66) 2000 yılı ve sonrasında yayımlanmıştır. Bu rakam bize 2000–2006 tarihleri arasındaki yedi yıllık zaman diliminde yayımlanan bilgi ve iletişim teknolojileri konulu makalelerin 1992–1999 yılları arasındaki yedi yıllık zaman diliminde aynı konuda yayımlanan makalelerin iki katı kadar olduğunu göstermektedir. Bu analizde 1992 tarihinin esas alınmasının nedeni, Türkiye’de İnternet kullanımının 1993 yılında başlamış olmasıdır. 1992 yılı bunun hazırlık evresidir ve bu tarihten itibaren bilgi ve iletişim teknolojileri konusu kamu yönetimi alanında giderek artan bir oranda incelenmeye başlanmıştır. Ancak Türkiye’de bu teknolojilerin daha yoğun ve gelişmiş ülkelerle yaklaşan yaygınlıkta kullanımı 2000 yılı ve izleyen yıllara dayanmaktadır. Özellikle 2000 yılında yayımlanmış makale sayısı (11) diğer yıllara göre farklılığını ve bu tarihin bir kırılma noktası olduğunu göstermektedir. Bu oran da “2000 yılından itibaren bu konuda yayımlanan makalelerin sayısındaki artış ile bu teknolojilerin kullanım oranındaki artış arasında bir bağlantı gösteriyor” yorumu yapılabilir.

“Makalelerin çoğu sınırlı sayıdaki uzman kişiler tarafından yazılmıştır” şeklinde oluşturulan üçüncü varsayımın sınanması için aşağıda Çizelge 4’te sunulan verileri kullanmak olanaklıdır. Bu çizelgede makale yazarları ile bu yazarların yazmış olduğu makale sayıları arasındaki ilişkiler hakkında bilgi verilmiştir.

Çizelge-4: Yazarların Yazdıkları Makale Sayılarına Göre Karşılaştırılması

Yazar Adı	Makale Sayısı	Yazar Adı	Makale Sayısı
Türksel K. BENSGHİR	20	Neslihan LELOĞLU	1
Mete YILDIZ	5	Namık Kemal ÖZTÜRK	1
Üstün ÖZEN	4	Nagehan T. ARSLAN	1
Vahap TECİM	2	Naci GÜNDOĞAN	1
Ramazan GÖKPINAR	2	Mustafa GÜNEŞ	1
Nurcan TÖRENLİ	2	Mustafa ERSUNGUR	1
Mehmet D. AYDIN	2	Murat H. ALTINTAŞ	1
İhsan YÜKSEL	2	Metin KOZAK	1
Aysan ŞENTÜRK	2	Mehmet KARAHAN	1
Zeynep ONAY	1	Mehmet C. MARIN	1
Yaşar SARI	1	M. Kemal ÖKTEM	1
Veysel EREN	1	İsmail TUNCER	1
Veysel BOZKURT	1	İlkay SAVCI	1
Verda Canbay ÖZGÜLER	1	Hasan BAKIR	1
Üzeyme DOĞAN	1	Hamza ÇEŞTEPE	1
Ümit ÖZDAĞ	1	Fikret ŞENSES	1
Ümit ATABEK	1	Figen DALYAN	1
Uğur YAVUZ	1	Ferit İZCİ	1
Ufuk DURNA	1	Fatma KOCABAŞ	1
Tülin ÖNGEN	1	Erol TAYMAZ	1
Sibkat KAÇTIOĞLU	1	Enver ÖZKALP	1
Seyit KÖSE	1	Emre TEKER	1
Şevkinaz GÜMÜŞOĞLU	1	Emine T. KAPLAN	1
Şevket TÜYLÜOĞLU	1	E. Elif YÜCETÜRK	1
Selim ŞANLISOY	1	Doğan N. LEBLEBİCİ	1
Selçuk KARAMAN	1	Burak BEYHAN	1
Seha SELEK	1	Bo CARLSSON	1
Sacide VURAL	1	Aykut POLATOĞLU	1
S. Alev SÖYLEMEZ	1	Aslı AKAY	1
Özcan KARAHAN	1	Ahmet UTKUSEVEN	1
Oya TOKGÖZ	1	Ahmet ALABACAK	1
Oya KARACA	1	Adnan Gerçek	1
Nurhan ŞAKAR	1	Adem ANBAR	1
Nisfet UZAY	1		
TOPLAM: 67 YAZAR			

Çizelge 4'te de görüldüğü gibi, konuyla ilgili 1992-2006 tarihleri arasında yayımlanan 80 makale, toplam 67 yazar tarafından kaleme alınmıştır. Bu makalelerin künyeleri, çalışmanın sonunda Ek-2'de sıralanmıştır. Birer yazar (yazarların %1.5er'i) 20, 5 ve 4 makaleye; 6 yazar (yazarların %9'u)

ikişer makaleye, kalan 58 yazar (yazarların %87'si) da birer makaleye katkı vermişlerdir. Bu durum Lotka Yasası'na uymamaktadır.

İncelenen 80 makalenin 62'si (%77.5) tek yazarlıdır. Makalelerin 17'sinin (%20) iki⁴, bir makalenin (%2.5) de üç yazarı⁵ vardır. Toplam 14 derginin incelenmesi sonucunda, yazarlar ile yazdıkları makale sayıları arasındaki ilişkilere baktığımızda “bilgi ve iletişim teknolojileri” ve “kamu yönetimi” konusunda makale yazarların sayısının az olduğu ve belirli yazarların bu konuda yoğunlaştığı ve uzmanlaştığı görülmektedir.

Amme İdaresi Dergisi, Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi ve Turkish Public Administration Annual'da bilgi ve iletişim teknolojileri ile kamu yönetimi ilişkisi ile ilgili yayımlanmış makalelerin çoğu, Türksel Kaya Benschir tarafından yazılmıştır. Söz konusu üç dergi açısından baktığımızda, Kaya Benschir bu konudaki makalelerin %71'ini (28 makaleden 20'sini) yazmıştır. Bu çalışmanın örneklemini oluşturan toplam 14 dergi açısından baktığımızda, Kaya Benschir toplam 80 makalenin 20'sini (%25) kaleme almıştır.

Örneklemini teşkil eden 14 derginin incelenmesine devam edildiğinde, toplam 67 yazardan 58'inin (%87) bilgi ve iletişim teknolojileri ile kamu yönetimi ilişkisi konusunda bu çalışmada incelenen dergilerde birer makale yazdığını görmekteyiz. Tüm bu veriler “Makalelerin çoğu sınırlı sayıdaki belli kişiler tarafından yayımlanmıştır” şeklindeki üçüncü varsayımı doğrulamaktadır.

Aşağıda Çizelge 5'te sunulan veriler, çalışmanın dördüncü varsayımı olan “Makalelerin çoğu akademisyenler tarafından yayımlanmıştır” varsayımının doğrulanma veya yanlışlanmasında kullanılabilir. Bu çizelgede makale yazarları, yazıları kaleme alındığı ve/veya yayımlandığı zaman çalışmakta oldukları kurumlara göre sıralanmışlardır.

Çizelge-5: Makale Yazarlarının Çalıştıkları Kurumlar*

Yazar Adı	Çalıştığı Kurum**	Yazar Adı	Çalıştığı Kurum
Türksel K. Bensghir	TODAİE	Neslihan Leloğlu	Polat Renaissance Erzurum Hotel
Mete Yıldız	Hacettepe Üniversitesi	Namık Kemal Öztürk	Muğla Üniversitesi
Üstün Özen	Atatürk Üniversitesi	Nagehan T. Arslan	Cumhuriyet Ü.
Vahap Tecim	Dokuz Eylül Ü.	Naci Gündoğan	Anadolu Üniversitesi
Ramazan Gökpınar	Celal Bayar Ü.	Mustafa Güneş	Dokuz Eylül Ü.
Nurcan Törenli	Ankara Üniversitesi	Mustafa Ersungur	Atatürk Üniversitesi
Mehmet D. Aydın	Hacettepe Üniversitesi	Murat H. Altıntaş	Uludağ Üniversitesi
İhsan Yüksel	Kırıkkale Üniversitesi	Metin Kozak	Muğla Üniversitesi
Aysan Şentürk	Uludağ Üniversitesi	Mehmet Karahan	İnönü Üniversitesi
Zeynep Onay	ODTÜ	Mehmet C. Marin	Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi
Yaşar Sarı	Muğla Üniversitesi	M. Kemal Öktem	Hacettepe Üniversitesi
Veysel Eren	Niğde Üniversitesi	İsmail Tuncer	Mersin Üniversitesi
Veysel Bozkurt	Uludağ Üniversitesi	İlkay Savcı	Ankara Üniversitesi
Verda Canbay Özgüler	Anadolu Üniversitesi	Hasan Bakır	Anadolu Üniversitesi
Üzeyme Doğan	Dokuz Eylül Ü.	Hamza Çeştepe	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
Ümit Özdağ	Gazi Üniversitesi	Fikret Şenses	ODTÜ
Ümit Atabek	Akdeniz Üniversitesi	Figen Dalyan	Anadolu Üniversitesi
Uğur Yavuz	Atatürk Üniversitesi	Ferit İzci	Cumhuriyet Ü.
Ufuk Durna	Niğde Üniversitesi	Fatma Kocabaş	Anadolu Üniversitesi
Tülin Öngen	Ankara Üniversitesi	Erol Taymaz	ODTÜ
Sibkat Kaçtıoğlu	Atatürk Üniversitesi	Enver Özkalp	Anadolu Üniversitesi
Seyit Köse	Abant İzzet Baysal Ü.	Emre Teker	Armada Bilgisayar Sistemleri
Şevkinaz Gümüšoğlu	Dokuz Eylül Ü.	Emine T. Kaplan	Gazi Üniversitesi
Şevket Tüylüoğlu	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi	E. Elif Yüçetürk	Abant İzzet Baysal Üniversitesi
Selim Şanlısoy	Dokuz Eylül Üniversitesi	Doğan N. Leblebici	Hacettepe Üniversitesi
Selçuk Karaman	Atatürk Üniversitesi	Burak Beyhan	ODTÜ
Seha Selek	Dokuz Eylül Ü.	Bo Carlsson	Case Western Reserve University
Sacide Vural	Anadolu Üniversitesi	Aykut Polatoğlu	ODTÜ
S. Alev Söylemez	Gazi Üniversitesi	Aslı Akay	TODAİE
Özcan Karahan	Balıkesir Üniversitesi	Ahmet Utkuseven	Celal Bayar Ü.
Oya Tokgöz	Ankara Üniversitesi	Ahmet Alabacak	Dokuz Eylül Ü.
Oya Karaca	Reysas Bilgi İşlem Sistemleri A.Ş.	Adnan Gerçek	Uludağ Üniversitesi
Nurhan Şakar	Anadolu Üniversitesi	Adem Anbar	Uludağ Üniversitesi
Nısfet Uzay	Erciyes Üniversitesi		

Toplam: 67 Yazar

* Yazarlar Çizelge 4'te yapıldığı gibi yazdıkları makale sayısına göre sıralanmışlardır.

** Makalenin yazıldığı ve/veya yayımlandığı tarih itibarıyla makale yazarının çalıştığı kurumu göstermektedir.

Çizelge 5'teki veriler ışığında dördüncü varsayım doğrulanmıştır. Bu durumun nedeni, incelenen 14 derginin de üniversite ve diğer eğitim-öğretim kurumları tarafından yayımlanmakta olmasıdır. Çizelge 5'te 67 yazardan sadece üç tanesinin (%4) üniversitelerde veya TODAİE'de görev yapmadığı, bu üç yazarın da incelenen makalelerini birer akademisyen ile ortaklaşa olarak kaleme aldıkları görülmektedir.

Aşağıda sunulan Çizelge 6'da bu çalışmada incelenen makalelerin yazarları, kurumsal aidiyet durumunu daha rahat görmek için çalıştıkları kurumun adına göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Bu çizelgedeki veriler göstermektedir ki, taranan 80 tane makale, üçü özel sektör firması olmak üzere 26 farklı kurumun çalışanlarıca yazılmıştır. Taranan 14 dergi içinde 26 farklı kurumdaki yazar olması da makalede seçilen örneklemin temsil gücünü arttırmaktadır.

Taranan makalelerden sekizi Anadolu Üniversitesi'ne, yedisi Dokuz Eylül Üniversitesi'ne, beşer tanesi Atatürk, Orta Doğu Teknik ve Uludağ Üniversiteleri'ne ve dörder tanesi de Ankara ve Hacettepe Üniversiteleri'ne mensup akademisyenler tarafından yazılmıştır. Bu üniversiteleri sıralamada Muğla (3 yazar), Abant İzzet Baysal, Celal Bayar, Cumhuriyet, Gazi, Niğde ve Zonguldak Karaelmas Üniversiteleri ile TODAİE (2 yazar) izlemektedir. Geri kalan kurumların çalışanları ise incelenen konuda birer makale yazmışlardır. Sonuç olarak, incelenen makalelerin yazarlarının %96'sının akademisyen olması, dördüncü varsayımı doğrulamaktadır.

Beşinci varsayım, "Makalelerin yayımlandığı dergilerin bulunduğu kurumlar, makale içeriklerini belirlemiştir" şeklindedir. Bu konu, diğer varsayımlar ile elde edilen verilerin karşılaştırılması sonucu yapılacak açıklamalar ile daha iyi anlaşılacaktır.

Bu çalışmada incelenen makalelerin yazarları ile ilgili varsayımlardan sonra, yine aynı makalelerde kullanılan araştırma yöntemlerinin incelenmesine geçilebilir. Çizelge 7'de sunulan veriler yardımıyla "Makalelerin çoğunda 'yazın taraması/derlemesi yöntemi' kullanılmıştır" şeklinde ifade edilmiş olan altıncı varsayım sınanabilir.

Çizelge-6: Makale Yazarlarının Çalıştıkları Kurumların Alfabetik Olarak Sunumu*

Yazar Adı	Çalıştığı Kurum	Yazar Adı	Çalıştığı Kurum
Seyit Köse	Abant İzzet Baysal Ü.	Nisfet Uzay	Erciyes Üniversitesi
E. Elif Yüccetürk	Abant İzzet Baysal Ü.	Ümit Özdağ	Gazi Üniversitesi
Ümit Atabek	Akdeniz Üniversitesi	S. Alev Söylemez	Gazi Üniversitesi
Verda Canbay	Anadolu Üniversitesi	Emine T. Kaplan	Gazi Üniversitesi
Özgüler			
Sacide Vural	Anadolu Üniversitesi	Mete Yıldız	Hacettepe Üniversitesi
Nurhan Şakar	Anadolu Üniversitesi	Mehmet D. Aydın	Hacettepe Üniversitesi
Naci Gündoğan	Anadolu Üniversitesi	M. Kemal Öktem	Hacettepe Üniversitesi
Hasan Bakır	Anadolu Üniversitesi	Doğan N. Leblebici	Hacettepe Üniversitesi
Figen Dalyan	Anadolu Üniversitesi	Mehmet Karahan	İnönü Üniversitesi
Fatma Kocabaş	Anadolu Üniversitesi	Mehmet C. Marın	Kahramanmaraş Sütçü İmam Ü.
Enver Özkalp	Anadolu Üniversitesi	İhsan Yüksel	Kırıkkale Üniversitesi
Nurcan Törenli	Ankara Üniversitesi	İsmail Tuncer	Mersin Üniversitesi
Tülin Öngen	Ankara Üniversitesi	Yaşar Sarı	Muğla Üniversitesi
Oya Tokgöz	Ankara Üniversitesi	Namık Kemal Öztürk	Muğla Üniversitesi
İlkay Savcı	Ankara Üniversitesi	Metin Kozak	Muğla Üniversitesi
Emre Teker	Armada Bilgisayar Sistemleri	Veysel Eren	Niğde Üniversitesi
Üstün Özen	Atatürk Üniversitesi	Ufuk Durna	Niğde Üniversitesi
Uğur Yavuz	Atatürk Üniversitesi	Zeynep Onay	ODTÜ
Sibkat Kaçtıoğlu	Atatürk Üniversitesi	Fikret Şenses	ODTÜ
Selçuk Karaman	Atatürk Üniversitesi	Erol Taymaz	ODTÜ
Mustafa Ersungur	Atatürk Üniversitesi	Burak Beyhan	ODTÜ
Özcan Karahan	Balıkesir Üniversitesi	Aykut Polatoğlu	ODTÜ
Bo Carlsson	Case Western Reserve University	Neslihan Leloğlu	Polat Renaissance
Ramazan Gökpinar	Celal Bayar Ü.	Oya Karaca	Erzurum Hotel Reysas Bilgi İşlem Sistemleri A.Ş.
Ahmet Utkuseven	Celal Bayar Ü.	Türksel K. Bensghir	TODAİE
Nagehan T. Arslan	Cumhuriyet Ü.	Aslı Akay	TODAİE
Ferit İzci	Cumhuriyet Ü.	Aysan Şentürk	Uludağ Üniversitesi
Vahap Tecim	Dokuz Eylül Ü.	Veysel Bozkurt	Uludağ Üniversitesi
Üzeyme Doğan	Dokuz Eylül Ü.	Murat H. Altıntaş	Uludağ Üniversitesi
Şevkinaz Gümüšoğlu	Dokuz Eylül Ü.	Adnan Gerçek	Uludağ Üniversitesi
Selim Şanlısoy	Dokuz Eylül Ü.	Adem Anbar	Uludağ Üniversitesi
Seha Selek	Dokuz Eylül Ü.	Şevket Tüylüoğlu	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
Mustafa Güneş	Dokuz Eylül Ü.	Hamza Çeştepe	Zonguldak Karaelmas Üniversitesi
Ahmet Alabacak	Dokuz Eylül Ü.		

Toplam: 67 Yazar, 26 Kurum

*Makalenin yazıldığı ve/veya yayımlandığı tarih itibarıyla makale yazarının çalıştığı kurumu göstermektedir.

Çizelge-7: Makalelerde Kullanılan Araştırma Yöntemlerinin İncelenmesi

Dergi İsmi	Makale Sayısı	Makalenin İçeriği							
		Makalelerde Kullanılan Araştırma Yöntemleri*							
		D1	D2	D3	D4	D5	D6	D7	D8**
AİD	15		2		4	1	6	2	
AKÜ İİBFD	2						1		1
ANÜ İİBFD	3				1			1	1
ATÜ İİBFD	5				1	3		1	
AÜ SBFD	10	1		1	3	1	2	2	
ÇYYD	11					11			
DEÜ İİBFD	7	1					2	4	
EÜ İİBFD	0								
GÜ İİBFD	2				1		1		
HÜ İİBFD	4				3	1			
İÜ SBFD	6	2	2				2		
ODTU GD	4	1			2			1	
TPA	2						2		
UÜ İİBFD	9			1	7		1		
TOPLAM	80	5	4	2	22	17	17	11	2

* D1: Belge ve Mevzuata Dayanan Makaleler

D2: İstatistiklere Dayanan Makaleler

D3: Literatür Taraması/Derleme

D4: D1,D2 ve D3 Kategorilerinden Birden Çoğunu veya Tümünü Kullanan Makaleler

D5: İlk Elden Toplanan Veriler (Anket, Mülakat, Gözlem, Soru Kağıdı vb.)

D6: Kuramsal Makaleler

D7: Örnek Olay Çalışması

D8: Diğer (Kodlama konusunda ayrıntılı bilgi için bakınız: Ek 1: Makale Tarama Fişi Örneği).

** D8: Diğer kategorisinde değerlendirilen makaleler sırasıyla: Akdeniz

Üniversitesi İİBF Dergisi'nde bir makale "Teknik Bilgilendirme"; Anadolu

Üniversitesi İİBF Dergisi'nde bir makale "Teknoloji Tanıtımı" şeklindedir.

Çizelge 7 incelendiğinde, toplam 80 makaleden 17'sinin kuramsal nitelikte olduğu, yine 17'sinin ilk elden toplanan veriler ile yazıldığı, 22 makalede birden fazla araştırma yöntemi kullanıldığı, 11 çalışmanın örnek olay çalışması olduğu, beş makalenin belge ve mevzuata, dört çalışmanın ise istatistiksel analizlere dayandığı ve son olarak iki tanesinin de yazın (literatür) taraması yöntemi ile yazıldığı görülmektedir. Diğer bir deyişle, toplam 80 makale içerisinde %27.5'lik bir oranda birden fazla araştırma yöntemi kullanımı tespit edilmiştir. Bu durum birden fazla yöntemin titiz bir şekilde kullanılarak verilere erişilmesinin sonuçların iç ve dış tutarlılığını artırması

anlamında olumlu bir gelişmedir. Bunu %21'erlik oranlarla “kuramsal makaleler”⁶ ve ilk elden toplanan veriler ile yazılan makaleler izlemektedir. Bu veriler, altıncı varsayım olan “makalelerin çoğunda ‘yazın taraması/derlemesi yöntemi’ kullanılmıştır” ifadesini yanlışlamaktadır.

Araştırmalarda sırf bir kuramın sunulduğu tanımlayıcı bir tarzla yetinilmeyip, taranan makalelerin %21’inde kuramların bulunduğu varsayımları doğrulama veya yanlışlamaya yönelik alan araştırmaları yapılmıştır. Bu bulguya “Akademisyenlerin yazdığı makalelerin genel yönelimi kuram oluşturma yönündedir” olarak ifade edilmiş dokuzuncu varsayımdan yararlanılarak açıklık getirilmiştir. Araştırma yöntemi konusundaki Çizelge 8’de sunulan veriler, bu varsayımın sınanmasında kullanılmıştır. Bu durum, dokuzuncu varsayımın sınanmasını anlatan bölümde daha ayrıntılı bir biçimde işlenmiştir.

Varsayımların incelenme sırası takip edilecek olunursa, “Makalelerin çoğunda yönetim birimi olarak yerel yönetimler incelenmiştir” şeklinde tanımlanan yedinci varsayımın sınanması Çizelge 8’de sunulan bulgular ışığında yapılmıştır.

Çizelge 8 incelediğinde, toplam 80 makalenin içerik incelemesi sonucunda, konuların yönetim birimleri ölçeğinde dengeli dağıldığı görülmektedir. Kamu yönetimi temaları açısından bakılacak olunursa, incelenen makalelerin 23 tanesi (%29) merkezi yönetim, 13 tanesi (%16) de yerel yönetimler odaklı makalelerdir. Ülkemizin yönetim sisteminde merkezi yönetimin kaynak, yetki ve personel olarak ağırlığının yerel yönetimlere kıyasla çok daha fazla olduğu göz önüne alındığında bu durum, Türkiye örneğinde iki temel kamu yönetimi birimi ile ilgili yazılan makaleler arasında eşit olmasa da uygulamayı yansıtan bir denge olduğunu göstermektedir. Çizelge 8’de dikkati çeken bir başka nokta da e-devlet konusunun uluslararası yönünün giderek daha fazla ilgi çekmesidir. Nitekim incelenen 80 makalenin 9’u (%11) yönetim birimi ölçeği olarak “uluslararası” boyutu seçmiştir. Türkiye’nin kamu politikalarında, toplumsal ve siyasal alanda Avrupa Birliği’nden, ekonomik alanda da Dünya Bankası, IMF gibi uluslararası kuruluşlardan yoğun bir biçimde etkilendiği günümüzde e-devlet konusunun da bu gelişmelerden etkilenmesi ve bu etkinin akademik çalışmalara konu olması, sanırım şaşırtıcı değildir.

Çizelge-8: Makalelerin Odaklandığı Yönetim Birimi Ölçeğine Göre İncelenmesi

Dergi İsmi*	Makale Sayısı	Makalenin İçeriği								
		Yönetim Birimi Ölçeği								
		Uluslar arası	Merkezi Yönetim	Yerel Yönetim	Yönetimler arası	Sektörler arası	Birey	Sivil Toplum	Üniversite	Diğer
AİD	15	1	6		1	4			1	2**
AKÜİİBFD	2					1			1	
ANÜİİBFD	3	1				1			1	
ATÜ İBFD	5					2	2		1	
AÜ SBFD	10	1	3			2	1	3		
ÇYYD	11			11						
DEÜİİBFD	7		2	1		4				
GÜ İİBFD	2	1	1							
HÜ İİBFD	4	1	1		1		1			
İÜ SBFD	6	1	2			3				
ODTU GD	4		2		1	1				
TPA	2		1			1				
UÜ İİBFD	9	3	5	1						
TOPLAM	80	9	23	13	3	19	4	3	4	2

* Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi taranmış ama konuyla ilgili yayımlanmış makale olmadığından bu çizelgeye konulmamıştır.

** Amme İdaresi Dergisi'nde yayımlanan iki adet makale “akademik” alandaki gelişmeler üzerine yazılmıştır; bu nedenle yönetim birimi ölçeği belli değildir.

Çizelge 8’de “sektörler arası” sınıfının, 19 makale (%24) ile yönetim birimleri arasında hakkında en fazla makale yazılan “merkezi yönetim”den sonra ikinci konu olduğu görülmektedir. E-devlet konusunun, özel sektör firmalarının tedarikçileri ve müşterileri ile olan ticari ilişkilerinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanması (e-ticaret) ve devlet ve özel sektörün dışında kalan üçüncü sektör, yani sivil toplum içinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanılması konularıyla yakından ilişkili olduğu düşünüldüğünde, “sektörler arası” alanının daha çok araştırılabileceği görülmektedir. Buna rağmen “sivil toplum” ile ilgili yazılan makaleler sayıca azdır (3/80, %4).

Makalelerin yönetim birimi ölçeği ile ilgili sayısal veriler göstermektedir ki, kamu yönetimi açısından “yönetim birimleri arası” çalışmalar eksiktir. Ulusal-yerel yönetim, uluslararası-ulusal ve uluslararası-yerel düzeyler kombinasyonlarında e-devlet politika ve uygulamalarının paralel bir biçimde irdelenmesi, incelenen makalelerde henüz sayıca (3/80, %4) azdır.

Bir diğer bulgu da incelenen konuda “birey”i odağına alan makalelerin az sayıda (4/80, %5) olmasıdır. Kamu kurum ve kuruluşlarının bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanarak sunduğu kamusal bilgi ve hizmetlerin kullanıcılarından biri de vatandaşlardır. Hatta bu ilişki çeşidi, e-devlet yazınında “devletten vatandaşa” (government to citizen, G2C) adı altında bir e-devlet hizmet kategorisi oluşturmaktadır. Bu bağlamda, e-devlet süreçlerinin bir aktörü olan vatandaşların bireysel ihtiyaçlarına ve hizmet taleplerine, e-devlet bilgi ve hizmetlerini neden ve nasıl kullandıklarına ilişkin makalelerin gelecekte daha fazla sayıda yazılması beklenebilir.

Son olarak Çizelge 8’deki bulgulara yedinci varsayımın sınanması amacıyla bakılacak olunursa, yerel yönetim odaklı makalelerin toplam makaleler içindeki payı %16’dır. Bu oran Varsayım 7’yi yanırlamaktadır.

“Makalelerin çoğunda yönetim organı olarak ‘yürütme’ incelenmiştir” olarak tanımlanan sekizinci varsayımın sınanması, aşağıda Çizelge 9’da sunulan bulguların yardımıyla gerçekleştirilmiştir. Çizelge 9, bu çalışmada incelenen makaleleri makalenin odaklandığı yönetim organını esas alarak sınıflandırmaktadır.

Çizelge 9, incelenen makalelerin ilgili oldukları yönetim organı hakkında bilgi vermektedir. Çizelge 9’a bakıldığında, toplam 80 makalenin 41’inde (%51) “yürütme” organı incelenmiştir. Bu ilk bilgi, yukarıda sunulan sekizinci varsayımı doğrular niteliktedir. İkinci en çok incelenen yönetim organı alt başlıkları olarak, “akademik birim” (üniversite, yüksekokul ve enstitü vb.; 11, %14), “sektörler arası” (9, %11) ve “genel yönetim”i (8, %10) görmekteyiz. “Sektörler arası” birimiyle ilgili bulgular konusundaki yorum yukarıda yapılmıştır. Genel yönetim ile anlatılmak istenen, hem özel hem de kamu kesiminde ortak olan yönetim ilişkileri ve stratejileridir. Çizelge 9’daki veriler, “yasama” ve “yargı” organları ile ilgili yazılan makalelerin sayısının az olduğunu göstermektedir. Yasama ve yargı ile ilgili bilgi ve iletişim teknolojileri konusundaki akademik çalışmaların azlığı kayda değer eksikliklerdir. Her iki alanda da yoğun teknoloji kullanımı olduğu günümüzde⁷ yasama ve yargıda e-devlet hizmet sunumu ve e-devlet politikaları konusu araştırmacıların ilgisini beklemektedir. Son olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin sivil toplum örgütlerinde kullanılması ile ilgili araştırma sayısı da Çizelge 9’da görüldüğü üzere azdır ve bu alanda da yeni araştırmalar ve yayınlar yapılması gerekmektedir.

Çizelge-9: Makalelerin Odaklandığı Yönetim Organına Göre İncelenmesi

Dergi İsmi*	Makale Sayısı	Makalenin İçeriği								
		Yönetim Organı								
		Yasama	Yürütme	Yargı	Genel Yönetim	Sivil Toplum	Birey Davranışı	Akademi k	Sektörler arası	Diğer**
AİD	15		5		4	2		3	1	
AKÜİİBFD	2							1	1	
ANÜİİBFD	3		1					1	1	
ATÜİİBFD	5				1			3	1	
AÜ SBFD	10		4	1	2	2	1			
ÇYYD	11		11							
DEÜİİBFD	7		2				1	2	2	
GÜ İİBFD	2		1							1
HÜ İİBFD	4		3				1			
İÜ SBFD	6	1	2		1				2	
ODTU GD	4		3					1		
TPA	2		1						1	
UÜ İİBFD	9	1	8							
TOPLAM	80	2	41	1	8	4	3	11	9	1

* Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi taranmış ama konuyla ilgili yayımlanmış makale olmadığından bu çizelgeye konulmamıştır.

**Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi'nde yayımlanmış makalelerden biri için “diğer” niteliği konulmasının nedeni bu makalenin “uluslararası ilişkileri” konu almasıdır.

Sıralama itibarıyla dokuzuncu varsayımın sınılanması ile devam etmesi gereken bu çalışma, 10. varsayımın sınılanması ile devam edilmiştir. Çünkü altıncı varsayım ile ilgili bölümde de bahsedildiği üzere, “Akademisyenlerin yazdığı makalelerin genel yönelimi kuram oluşturma yönündedir” şeklindeki dokuzuncu varsayımının sınılanması, başka birçok konuda toplanan verilerle ilişkilidir. Bu nedenle izleyen bölümlerde tekrar dokuzuncu varsayım ile ilgili değerlendirmeler yapılmıştır.

Onuncu varsayım, “Makalelerin çoğunda kuramsal yaklaşım olarak ‘yeni kamu işletmeciliği’ yaklaşımı kullanılmıştır” şeklinde ifade edilmiştir. Bu varsayımın sınılanmasında, aşağıda Çizelge 10’da sunulan bulgulardan faydalanılmıştır.

Çizelge-10: Makalelerin Yazarlar Tarafından Kullanılan Kuramsal Yaklaşımlar İtibariyle Değerlendirilmesi

Dergi İsmi*	Makale Sayısı	Makalenin İçeriği							
		Kuramsal Yaklaşım							
		Yönetimin İlkeleri	Prensiplere Aykırı Görüşler	Evrensel Yönetim Bilimi	Yeni Kamu İşletmeciliği	Örgütsel Kuram	Marksizm/ Neo Marksist Devlet Kuramı	Postmodern Kuram	Diğer
AİD	15			1	11	1		1	1**
AKÜİİBFD	2				2				
ANÜİİBFD	3			2					1***
ATÜİİBFD	5			1	1				3 ♠
AÜSBFD	10	1			5		1	2	1 ♠♠
ÇYYD	11				11				
DEÜİİBFD	7				5	1			1 ♠♠♠
GAZİİİBFD	2								2 ♠
HÜİİBFD	4			1	3				
İÜSBFD	6			1	3				2 ♠♠
ODTUGD	4				1	2	1		
TPA	2				2				
UÜİİBFD	9				7				2 ♠♠♠
TOPLAM	80	1	0	6	51	4	2	3	13

* Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi taranmış ama konuyla ilgili yayımlanmış makale olmadığından bu çizelgeye konulmamıştır.

** Amme İdaresi Dergisi'nde bir adet makale "teknik" nitelikte olduğu için kuramsal yaklaşımının tespiti söz konusu olamamıştır.

*** Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi'nde bir adet makale "çevreci" bir yaklaşım ile yazılmıştır.

♠ Atatürk İİBF Dergisi'nde yayımlanan makalelerden iki tanesi "etik" konusunda; bir tanesi de "İktisadi Büyüme Yaklaşımı" ile kaleme alınmıştır.

♠♠ Ankara Üniversitesi SBF Dergisi'nde yayımlanan makalelerden biri "hukuk" alanında yazılmıştır.

♠♠♠ DEÜ İİBF Dergisi'nde yayımlanan makalelerden biri "hukuk" alanında yazılmıştır.

♠ Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi'nde yayımlanan makalelerden biri "İktisadi Yeni Büyüme Yaklaşımı" esas alınarak; diğeri de "Eleştirel Yaklaşım" esas alınarak yazılmıştır.

♠♠ İÜ SBF Dergisi'nde iki adet makale içinde kuramsal yaklaşım niteliği belirtilmemiştir. Makalelerden biri tarihsel bir süreç ile ilgili bilgi vermektedir; diğeri de hukuksal bir inceleme yazısıdır.

♠♠♠ Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi'nde yayımlanan makalelerden biri "vergileendirme" ile; diğeri de "Açık Ekonomi Modeli" ile ilgilidir.

Çizelge 10'da sunulan veriler, 10. varsayımı doğrular niteliktedir. Toplam 80 makale içerisinde 51 tanesinin (%64) "yeni kamu işletmeciliği" yaklaşımı ile yazılmış olması bir rastlantı olmasa gerektir. Çünkü "yeni kamu işletmeciliği" yaklaşımı ile bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu kesiminde kullanılması (e-devlet) yaklaşımı arasında güçlü bir ilişki vardır. Yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının kamu yönetiminde özel sektör zihniyeti ve yöntemleri ile hareket etme, yönetimde verimliliği artırma, etkinlik ve etkililiği, şeffaflığı ve hesap verebilirliği sağlama, yönetim birimleri ve sektörler arası işbirliklerini özendirme ve benzeri amaçları, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yönetim alanında kullanımının sunmuş olduğu imkânlar ve sağlayabileceği düşünülen yararlarla büyük oranda benzerlik göstermektedir⁸.

Çizelge 10'da "evrensel yönetim bilimi" alt başlığı ile anlatılmak istenen, yönetim ile ilgili konularda kamu ve özel sektör arasında herhangi bir ayırım yapmadan, genel anlamda yönetim alanındaki gelişmelerle ilgilenen yaklaşımdır. Bu yaklaşım ile yazılan makalelerin sayısı altıdır (%7.5). Bu, incelenen makaleler içinde üçüncü en çok kullanılan yaklaşımdır.

Toplam 80 makale içerisinde "Marksizm/Neo-Marksist devlet anlayışı" ve "postmodern kuram" temelinde yazılan makale sayısı toplamı beştir (%6). Bu makaleler, bilgi ve iletişim teknolojilerindeki gelişmelerin kamu yönetiminde kullanılmasının yansıması olan "e-devlet" çalışmalarına eleştirel bir bakışla yazılmış makalelerdir.

Çalışmanın 11. varsayımı, "Makalelerin çoğunda konu odağı sadece teknolojidir" şeklindedir. Aşağıda sunulan Çizelge 11'deki veriler, hem "Akademisyenlerin yazdığı makalelerin genel yönelimi kuram oluşturma yönündedir" şeklindeki dokuzuncu varsayımın, hem de 11. varsayımın sınanmasında kullanılmıştır.

Çizelge 11 incelendiğinde "Makalelerin çoğunda konu odağı sadece teknolojidir" şeklinde ifade edilen 11. varsayımın doğrulandığı görülebilir. Taraması yapılan toplam 80 makalenin 27'si (%34) sadece doğrudan bilgi ve iletişim teknolojileri ile, 11'i (%14) teknoloji politikalarıyla ilgilidir. Yani makalelerin yarısından fazlasının odağında doğrudan bilgi ve iletişim teknolojileri ve politikaları vardır.

Amaç konu odakları⁹ farklı olarak geniş bir yelpazeye dağılmış olan diğer makalelerin de içinde teknoloji konusu işlenmektedir; ancak amaç konu odağı açısından bakacak olursak Çizelge 11'deki dağılımla karşılaşılmaktadır. İşlenen konular, eğitim, çevre, ticaret, sağlık, turizm, suç gibi geniş bir alana yayılmaktadır. Toplam 80 makalenin incelenmesi sonucu amaç konu odağı sınıflandırmasında geniş bir çeşitlilik ile karşılaşılmaması, bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmelerin hayatın çeşitli kesimlerindeki yansımaları çerçevesinde incelenmeye başlandığını göstermektedir.

Çizelge 11'den "Akademisyenlerin yazdığı makalelerin genel yönelimi kuram oluşturma yönündedir" şeklindeki dokuzuncu varsayım için yapılacak çıkarım, amaç konu odağı olarak doğrudan kuramsal olarak yazılmış makale sayısının tespit edilebilmesidir. Toplam 80 makalenin 4 'ü (%5) doğrudan amaç konu odağı olarak "kuramsal" niteliktedir. Ayrıca incelenen makalelerde kullanılan araştırma yöntemlerinin incelendiği bölümde de görüldüğü gibi, 80 makaleden 17'si (%21) "kuramsal makaleler" araştırma yöntemi tanımlanması niteliğindedir. Bu bulgular dokuzuncu varsayımı yanlışlar niteliktedir. Yani akademisyenlerin yazdığı makalelerin yönelimi, ağırlıklı olarak, kuram

oluşturma yönünde değildir. Bu varsayımın sınanmasını aşağıda sunulan Çizelge 12'deki bulgularla da yapmak mümkündür: Çizelge 12'deki tüm kategoriler içerisinde miktar ve yüzde olarak en düşüğü 16 makale (%20) ile "kuram oluşturma" yönelimidir.

Çizelge-11: Makalelerin Yazılış Amaç Konu Odakları Açısından Değerlendirilmesi

Dergi İsmi*	Makale Sayısı	Makalenin İçeriği																
		Amaç Konu Odağı**																
		I5	I8	I7	I3***	I3	I1	I12	I4	I20	I31	I39	I26	I34	I2	I18	I13	I30
AİD	15	9	1			1	2			1							1	
AKÜİİBFD	2			1													1	
ANÜİİBFD	3			1	1												1	
ATÜİİBFD	5	1	1	1					2									
AÜ SBFD	10	1	2				2	3		1	1							
ÇYYD	11	11																
DEÜİİBFD	7	3		1	1									1			1	
HÜ İİBFD	4	1	1			1		1										
IÜ SBFD	6	1	1		3	1												
ODTU GD	4		3	1														
TPA	2		1			1												
UÜ İİBFD	9		1	2	1	1						2	1				1	
TOPLAM	80	27	11	8	6	5	4	4	2	2	2	2	2	1	1	1	1	1

* Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi taranmış ama konuyla ilgili yayımlanmış makale olmadığından bu çizelgeye konulmamıştır.

** Çizelge 11'deki kategoriler, en çok makale içerenden en az makale içerene göre dizilmiş biçimde şunlardır: **I.35** Bilgi ve İletişim Teknolojileri, **I.38** Teknoloji Politikaları, **I.27** Eğitim, **I.43** Diğer, **I.3** Yönetimde Reform, **I.1** Kuramsal, **I.12** İnsan Kaynakları, **I.4** Ahlak, **I.20** Sivil Toplum Örgütleri, **I.31** Çevre, **I.39** Ticaret Politikaları, **I.26** Sağlık, **I.34** Turizm, **I.2** Yönetim Eğitimi, **I.18** Uluslararası, **I.13** Kamu Finansmanı, **I.30** Suç (Kodlama konusunda ayrıntılı bilgi için bakınız: Ek 1: Makale Tarama Fişi Örneği).

*** I44:Diğer olarak tanımlanan makaleler sırasıyla: Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi'nde bir makalenin odağı "Akıllı Kartlar"; Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi'nde bir makalenin odağı "Toplumsal Sorunlar"; İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi'nde sırasıyla "Tarihi Bilgilendirme", "Vergi Sistemi" ve "Örgüt Yapısı"ni odak noktası olarak alan üç makale; Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi'nde "Vergi Sistemi"ni odak edinen bir makale bulunmaktadır.

Çizelge-12: Makalelerde Tercih Edilen Yönelimler

Dergi İsmi	Makale Sayısı	Makalenin İçeriği			
		Makalelerde Tercih Edilen Yönelimler *, **			
		G1	G2	G3	G4
AİD	15	5	1	3	6
AKÜ İİBFD	2				2
ANÜ İİBFD	3			2	1
ATÜ İİBFD	5		1	2	2
AÜ SBFD	10	6	1	3	
ÇYYD	11		2	8	1
DEÜ İİBFD	7	2			5
EÜ İİBFD ***	0				
GAZİ İİBFD	2	1	1		
HÜ İİBFD	4		4		
İÜ SBFD	6	1	1	4	
ODTU GD	4		2	1	1
TPA	2		1	1	
UÜ İİBFD	9	1	4	1	3
TOPLAM	80	16	18	25	21

*G.1 Kuram Oluşturma, G.2 Sorun Çözme, G.3 Bilgilendirme, G.4 Teknik-Teknoloji, G.5 Diğer

** G5 Diğer kategorisinde veri yoktur.

*** Erciyes Üniversitesi İİBF Dergisi taranmış ama konuyla ilgili yayımlanmış makale olmadığından bu çizelgeye konulmamıştır.

Son iki varsayıma (12 ve 13) geçilmeden önce sınanması bir ölçüde ertelenmiş olan ve “Makalelerin yayımlandığı dergilerin bağlı bulunduğu kurumlar, makale içeriklerini belirlemiştir” şeklinde ifade edilen beşinci varsayıma sınanması yapılmıştır. Bu sınamada, makale içerikleri ile ilgili olarak yukarıda sunulan, yönetim birimi ölçeği, yönetim organı, amaç konu odağı ve kuramsal yaklaşım verilerinin işlendiği bölümlerde verilen bulgulardan yararlanılmıştır. Örneğin Amme İdaresi Dergisi’nde yayımlanan makalelerin yarısına yakınının (6/15, %40) “merkezi yönetim” ile ilgili olması ve “e-devlet” konulu makalenin büyük bölümü kamu yönetimi odaklı olan üç TODAİE dergisinde yayımlanmış olması “Makalelerin yayımlandığı dergilerin bağlı bulunduğu kurumlar (ve bu kurumların iç yapılanmaları), makale içeriklerini belirlemiştir” şeklindeki beşinci varsayıma kısmen doğrular niteliktedir.

“Makaleler yazılırken daha çok yabancı kaynaklardan yararlanılmıştır” şeklindeki 12. ve “Makaleler daha çok İnternet kaynaklarından yararlanılarak

yazılmıştır” şeklinde ifade edilen 13. varsayımların sınanmasında Ek-1’de sunulan makale tarama fişleri aracılığıyla toplanan ve daha sonra bir veri tabanı programına aktarılan veriler kullanılmıştır. Bu verilerin/yüzdelerin tespit edilme süreci aşağıdaki gibidir: Makale tarama fişleri doldurulurken, her makalenin kaynakça kısmındaki verilerden hareketle bu makalelerin Türkçe kaynak, yabancı kaynak ve İnternet kaynağı¹⁰ kullanma oranları her makale için ayrı ayrı tespit edilmiştir. Bu şekilde tespit edilmiş oranlar teker teker veri tabanına işlenmiş ve her makalenin kaynakçası için ortalama değerler tespit edilmiştir.

İncelenen makalelerdeki Türkçe kaynak, yabancı kaynak ve İnternet kaynağı kullanma oranları aşağıdaki gibidir: Toplam 80 makale içinde kullanılan “Türkçe” kaynak ortalaması %43’tür. Yine toplam 80 makale içinde kullanılan yabancı kaynak ortalaması %57’dir. Son olarak toplam 80 makale içinde kullanılan İnternet kaynağı ortalaması %25’dir.

Bu oranlara baktığımızda “Makaleler yazılırken daha çok yabancı kaynaklardan yararlanılmıştır” şeklindeki 13. varsayımın doğrulandığı görülmektedir. Böyle bir varsayımın yapılmış olmasının nedeni, yeni bir konu olan ve gelişmesini ABD, Avrupa ülkeleri ve Singapur, Güney Kore gibi bazı Uzakdoğu ülkelerinde sürdürmekte olan bilgi ve iletişim teknolojileri ile ilgili kaynakların da ağırlıklı olarak bu ülkelerin dillerinde yayımlanmış olacağı düşüncesidir. Nitekim, elde edilen veriler, varsayımı doğrular niteliktedir.

“Makaleler daha çok İnternet kaynaklarından yararlanılarak yazılmıştır” şeklinde ifade edilen 13. varsayımın oluşturulmasının temelinde yatan mantık, bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki yayımlanmış Türkçe kitap, dergi ve makalelerin az sayıda olması ve varolan yayınların da İnternet ortamında fiziksel ortama kıyasla daha rahat bulunabilmesidir. Bu düşünceden hareketle, incelenen makalelerin yazarlarının da yazılarını daha çok bu konudaki bilgilere ulaşmak ve bu teknolojilerden yararlandıklarını göstermek için daha çok İnternet üzerindeki kaynaklardan yararlanarak yazdıkları varsayımında bulunulmuştur. 12. varsayım ile ilgili açıklamalarda anlatılan veri elde etme yolu makale başına ortalama İnternet kaynağı kullanım oranını tespit etmek için de kullanılmıştır. Aynı yolla elde edilen veriler bize 13. varsayımın yanlışlandığını göstermektedir. Toplam 80 makalede kullanılan İnternet kaynağı ortalama kullanım oranı %25’tir. Ne var ki, makalelerdeki her dört kaynaktan birinin İnternet’ten bulunduğunu gösteren %25 oranı, varsayım yanlışlansa da bizce kayda değer bir orandır, ve gelecekteki benzer çalışmalarda bu konunun etraflıca araştırılması gerekmektedir.

DEĞERLENDİRME VE SONUÇ

Bu çalışma, son dönemde bilgi ve iletişim teknolojilerinin akademik alandaki yansımalarını Türkiye açısından inceleyen araştırmalara katkıda bulunmak amacıyla yapılmıştır. Bu açıdan bu çalışma, Türkiye’de son 15 yılda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu yönetimi alanına yansımalarının, diğer bir deyişle e-devlet alanının akademik dergilerdeki işlenişinin tamamen kapsayıcı olmasa da bir listesini çıkararak, bu alandaki bir boşluğu doldurmaktadır.

Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu kesimindeki yansıması “e-devlet” çalışmalarıdır. Merkezi yönetimde ve yerel yönetimlerde, yasama, yürütme ve yargı erklerinde hızlı bir şekilde bu teknolojilerden yararlanmaya dönük projeler sürmektedir. Gelişmiş ülkeler, kamu kesimince sunulan neredeyse tüm bilgi ve hizmetleri bu teknolojiler aracılığıyla sunmaya hazırlanmaktadır. Türkiye’de bugün hali hazırda birçok e-devlet projesi yerel ve merkezi yönetim ölçeğinde devam etmektedir. Son olarak “bilgi toplumu stratejisi” nin¹¹ hazırlanması ile de şu ana kadar birbiri ile eşgüdümlü seyredemeyen tüm bu projelerin bir vizyona bağlanmaya çalışıldığı görülmektedir. Kuşkusuz ki bu gibi stratejik planlama çabalarının temel bir parçası da, bilgi ve iletişim teknolojileri konusunda çalışan araştırmacıların yaptıkları çalışmaların bir envanterinin çıkarılması, sözkonusu araştırmaların ulaştıkları sonuçların sistematik bir şekilde takip edilmesidir. Yukarıda sunulan bulgular, bir anlamda, stratejik planlamanın bu alt bölümüne katkı verir nitelikte olarak değerlendirilebilir.

Araştırmanın bulgularının Türkiye’de son 14- 15 yılda bilgi ve iletişim teknolojilerinin kamu yönetimi alanına yansımalarının bir envanterini çıkarmaya çalıştığı yukarıda da belirtilmişti. Yukarıda farklı yönleri incelenen bu envanterin tamamının değerlendirilmesi bu bölümde yapılmıştır:

Bulgular bölümünde de belirtildiği gibi, “E-Devlet makaleleri ağırlıklı olarak kamu yönetimi odaklı olan TODAİE dergilerinde yayımlanmaktadır”. TODAİE dergilerinin kamu yönetimi alanındaki en geniş dağıtım, yaygın olarak izlenen ve prestijli dergiler olması bu durumun açıklanmasında kullanılabilir.

İncelenen makalelerin yarısından çoğunun 2000 yılında ve sonrasında yayımlanmış olması da doğal karşılanabilir. 2000’li yıllar hem çeşitli teknolojilerin hızla hayatımıza ve kamu yönetimi alanına daha yoğun bir biçimde girdiği, hem de bu konuda çalışan genç akademisyenlerin sayısının hızla arttığı yıllardır. Bu konuda çalışan akademisyen sayısı artmasına rağmen, yapılan çalışmalar arasında herhangi bir eşgüdüme, stratejik bir plan

çerçevesinde bir konu paylaşımına veya uzmanlık alanlarının keşimesinden doğabilecek sinerjinin kullanılabilceği projelere pek rastlanmamaktadır.

Çalışmanın bulguları arasında sunulan diğeri bir gelişme de, incelenen çalışmalarda kullanılan yöntemlerin, ilgili varsayımda ifade edildiği gibi, sadece yazın taraması olmayıp, ilk elden verilerin değerlendirildiği (17/80, %21), birden fazla araştırma yönteminin kullanılarak bir araştırma yöntemi ile ulaşılan bulguların, diğeri yöntemlerle ulaşılanlarla sınındığı (22/80, %27.5), örnek olay incelemelerinin (11/80, %14) ve istatistiksel analizlerin yapıldığı (4/80, %5) zengin bir yöntem kullanımı envanteri ile karşılaştırılması olmuştur. Yöntem çeşitliliğinin, farklı yöntemlerle incelenen aynı veya benzer konulardaki gelişmelerin daha iyi çözümlemesini sağlamakla kalmayacağı; aynı zamanda da Türkiye’de teknoloji alanında meydana gelen özgül gelişmelerin sadece yabancı ülkelerde geliştirilen kuramlarla değil, yerel bulgulardan yola çıkan yerel kuramlarla da açıklanması olasılığını artırabileceği umulabilir.

Araştırmanın bir başka bulgusu da incelenen çalışmalarda bilgi ve iletişim teknolojileri alanında uygulama ile kuramsal değerlendirmelerin kabaca bir denge içinde bulunmalarıdır (Bakınız Çizelge 7). Bu durum, uygulamada karşılaşılan olayların, kurama ışık tutabilecek ölçüde takip edilmesine yol açabilir. Böylesi bir durum da araştırma sonuçlarının pratik yararını ve uygulanabilirliğini olumlu yönde etkileyebilir. Yine de, gelecekte yapılacak araştırmalarda daha çok alan araştırması ve örnek olay çözümlemesi yapılması gerektiği söylenebilir.

Yine başka bir bulgu da e-devlet olgusunun daha çok yönetim bilimi açısından incelendiği, konuya siyaset bilimi bakış açısından yaklaşan çalışmaların zayıf kaldığıdır. Yönetimde teknolojik dönüşümlerin, örneğin bir elektronik oylama altyapısının, seçim sistemleri ve uygulamalarına yapacağı etki gözönüne alındığında, bu konunun siyaset bilimi açısından da incelenmesi gereken bir alan olduğu söylenebilir.

Makalelerin incelenmesi sonucunda bilgi ve iletişim teknolojilerinin yönetim alanında kullanımı konusunun daha çok ülkemizin ana yönetim bölümlenmeleri olan merkezi yönetim (23/80, %29) ve yerel yönetimler (13/80, %16) odaklı olarak incelenmiştir. Bu iki ana yönetim ölçeği arasındaki (yönetimlerarası) ilişkiler ise nispeten az işlenen (3/80, %4) bir konudur. Halbuki Türkiye gibi yönetim sistemi ile ilgili yasal düzenlemelerin hızla yenilendiği, Avrupa Birliği üyelik müzakerelerinin de güçlü bir yönetsel değişim talebi ve uygulaması doğurduğu bir ülkede, teknoloji kullanımının merkezi yönetimle yerel yönetim birimleri arasındaki görev ve sorumluluk bölüşümünü nasıl etkileyeceğinin incelenmesi, kritik önemde bir konu olsa gerekir.

Bulgulardaki bir diğer dikkat çekici husus da sektörler arası, yani kamu, özel ve üçüncü sektörler arasındaki ilişkinin, incelenen makalelerin bir kısmının (19/80, %24) konusunu teşkil etmiş olmasıdır. Bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının özel veya kamu sektörü ayrımı gözetmeden toplumdaki üretim ve tüketim ilişkilerini etkiliyor olması, yukarıda bahsedilen ulusal bilgi toplumu stratejisinin de hem oluşturulma, hem de uygulanma safhalarında kamu kesimi, özel sektör ve sivil topluma dayanması sektörler arası ilişkinin önemini teyit eder niteliktedir. Zaten makalelerin incelenmesi sonucunda elde edilen bulgular da sivil toplum odaklı çalışmaların (3/80, %4) var olduğunu göstermektedir. Bu konuda son bir tespit olarak, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yönetim alanında kullanımının uluslararası düzeyde yeterli düzeyde araştırılmamış olduğu söylenebilir. Bu düzeydeki araştırmalar toplam 80 araştırmada sadece dokuz tanedir (%11). Oysa ki sözkonusu teknolojiler, uluslararası iletişim, ticaret ve diplomaside yoğun olarak kullanılmaktadır. Ayrıca Dünya Bankası, IMF, OECD ve Birleşmiş Milletler Kalkınma Programı (UNDP) gibi uluslararası kuruluşlar ve Avrupa Birliği gibi uluslararası birlikler sözkonusu teknolojilerin yönetim alanında kullanımına büyük önem vermekte, bu kullanımları maddi yardımlar ve uzmanlık hizmetleri sunma yollarıyla desteklemektedirler (Yıldız, 2007). Dolayısıyla e-devlet ve e-ticaretin, veya kısaca toplumdaki e-dönüşüm çabalarının uluslararası boyutunun gelecekte yapılacak araştırmalarda daha yoğun olarak çalışılması gerektiği söylenebilir.

Araştırmanın bir diğer bulgusu da yasama, yürütme ve yargı erkleri arasında bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının etkilerinin yoğun olarak araştırıldığı yönetsel erkin “yürütme” olmasıdır. Toplam 80 makaleden hangi erk konusunda yazıldığı açıkça belirlenebilmiş olan 44 makalenin 41’i (%93) yürütme erki hakkında yazılmıştır. Yasama erki iki ve yargı erki ise ancak bir makale konusu olabilmişlerdir. Bu durum, gerek yasama, gerekse de yargı erkinde bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının etkileri konularının araştırmacılar tarafından daha yoğun çalışılması gerektiğini düşündürmektedir. Türkiye Büyük Millet Meclisi’ndeki hem kurumsal hem de parti düzeyinde ve bireysel (milletvekilleri özelinde) yoğun teknoloji kullanımı ile Ulusal Yargı Ağı (UYAP) projesi gibi yargı erkindeki gelişmeler gözönüne alındığında çalışılacak konu azlığı çekilmemesi gerekir.

Kamu yönetimi alanında yaygın kuramların incelenen makalelerde kuramsal yaklaşım olarak kullanılması konusuna geldiğimizde, karşımıza şöyle bir tablo çıkmaktadır: İncelenen makalelerde en çok kullanılan kuramsal yaklaşım %64 (51/80) ile yeni kamu işletmeciliği yaklaşımıdır. E-devlet ile yeni kamu işletmeciliği yaklaşımları arasında paralellikler olduğu bulgular bölümünde aktarıldığı için bu kısımda başka birtakım ilintili bulguların tartışılması uygun bulunmuştur. Örneğin, yukarıda tartışılan, bilgi ve iletişim teknolojilerinin kullanımının çözümlenmesinde kamu sektörünün özel sektörle

düşünce ve işgörme biçimi açılarından ayrımının nispeten az gözetilmesi olgusu da bulgulardaki karşılığını, hem yeni kamu işletmeciliği yaklaşımının yaygın kullanımında, hem de evrensel geçerliliği olan yönetim bilimi anlayışının incelenen makalelerin %7.5'inde (6/80), örgütler arası ortaklıklar konularını işleyen örgüsel kuramın (ağbağ kuramı, networkler) %5 (4 makale) ile kullanılması ile göstermektedir. Buna karşılık postmodern kuram (3/80, %4), Marksist/Neo-Marksist devlet kuramı (3/80, %4) ve yönetimin ilkeleri (1/80, %1) yaklaşımları e-devlet araştırmalarında düşük oranlarda temsil edilmektedirler.

İncelenen makalelerin, varsayılanın tersine, sadece yönetim etkinliğinde teknoloji kullanımı ile ilgili olmaması, Çizelge 11'de de görüldüğü gibi eğitim, sağlık, suç, yönetim reformu, ahlak, çevre, ticaret politikaları, turizm, kamu finansmanı ve sivil toplum örgütleri konularını da kapsayacak çok geniş bir konu yelpazesi hakkında yazılmaları, yönetim- teknoloji ilişkisini daha geniş bir perspektiften inceleyen bir akademisyen kitlesinin de varolduğunu göstermektedir. Bu durum, gelecekte sözkonusu konunun daha geniş bir bakış açısından, daha çok sayıda disiplinlerarası çalışmaya konu olabileceği umudunu da uyandırmaktadır.

Bu çalışmada incelenen makalelerin yönelimlerinin sunulduğu Çizelge 12'de şu bulgulara ulaşılmıştır: İncelenen 80 makaleden 16'sının (%20) kuram oluşturma kaygısı gütmemesi, "yerel sorunlara küresel olandan yararlanarak yerel çözümler bulma" şeklinde adlandırılabilinecek bir anlayışın sinyallerini vermektedir. Bu duruma ek kanıt olarak, yine aynı çizelgede sunulan, incelenen 80 makalenin 18'inde (%22.5) gözlenen "somut bir sorunu çözmeye" eğilimidir. Aşağıda başka bir bağlamda tartışılmış olan akademik makale yoluyla küresel düzeyden ulusal düzeye veya yerel düzeyden ulusal düzeye (Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi'nde yayımlanan yerel yönetimlerle ilgili belge ve bilgilerin bu dergi yoluyla ulusal düzeye duyurulması gibi) bilgi aktarımı konusu, incelenen 80 makaleden 25'inin (%31) bilgilendirme odaklı olması nedeniyle bu noktada da karşımıza çıkmaktadır.

Bu bölümde son olarak, Türkiye'de yönetim-teknoloji ilişkisini irdeleyen çalışmaların kullandıkları kaynaklar konusundaki bulgular tartışılmıştır: Ülkemizdeki birçok yazar, teknoloji üretiminin yapıldığı ve üretilen teknolojilerin diğer birçok alanla beraber yönetim alanında da ilk kez kullanıldığı Amerika Birleşik Devletleri, kimi Avrupa ve Uzakdoğu ülkeleri gibi teknolojik açıdan gelişmiş ülkelerde yönetim-teknoloji ilişkisi üzerine yazılan eserleri, zaman zaman gecikmeyle de olsa, takip etmeye çalışmaktadırlar. Burada bizce önemli olan nokta, ülkemizde üretilen makalelerde yabancı kaynak kullanımının oranıdır. Yerli kaynak oranının tespiti, bu alandaki entellektüel dışarıya bağımlılık hakkında da bir fikir

verebilir. Bu tespiti yaparken, bir makalede kullanılan ve kaynakçada yerli kaynak olarak sunulan bir kaynağın da başka bir yabancı kaynaktan yararlanılarak üretilmiş olma ihtimalini gözden ırak tutmamalıyız. Bu bağlamda, bulgular kısmında da açıklandığı gibi, toplam 80 makale içinde kullanılan yabancı dilde yazılmış kaynak ortalama oranı %57'dir. Gelecekte yapılacak çalışmalarda bu oranın yabancı diller arasındaki bölümlenmesine bakılabılır. Kaynak konusundaki bir diğer bulgu da, toplam 80 makale içinde kullanılan İnternet kaynağı (bir URL adresi verilerek kaynakçaya eklenen çalışmaların) ortalamasının %25 olmasıdır.

Yönetim-teknoloji ilişkisi konusundaki çalışmaların ve araştırmacıların kısmen de olsa geniş bir envanterinin çıkarıldığı bu çalışma, iki somut yarar sağlamaktadır: İlk olarak, böyle bir çalışma, bilgi ve iletişim teknolojilerinin yönetim alanında kullanımı konusunda yapılan çalışmaların genel bir haritasını çıkararak, değişik odak ve konudaki çalışmalar arasında bağlantıların kurulabileceği bir bilgi birikimi/ağı oluşturmaktadır. İkinci olarak bu araştırma sözkonusu konudaki hiç çalışılmamış veya az çalışılmış alanları da tespit ederek araştırmacılara yol göstermektedir. Gelecekte yapılacak benzer çalışmaların bu çalışmayı kuşatan kimi sınırlılıkları aşarak daha net ve kapsayıcı bir envanter ortaya çıkarması ve bu çalışmanın değerlendirme kısmında altı çizilen konulara da eğilebilmesi umulur.

NOTLAR

¹ İçerik analizi, “çeşitli iletişim süreçlerindeki mesajların sembolik anlamlarının, içinde yer aldıkları bağlama dayanarak bilimsel yoldan incelenmesine ve söz konusu “süreçlere” ve bu sembollerin içinde bulunduğu “bağlama” ilişkin çeşitli çıkarımlarda bulunulmasına imkan sağlayan ... bir yöntemdir” (Leblebici, Kılıç ve Aydın, 2004: 5).

² Atıf analizi, bilimsel yayınlar arasındaki atıfa dayalı ilişkileri rakamsal olarak inceleyen bibliyometrik bir tekniktir (Moed, 2006). Bu çalışmada incelenen makalelerin kaynakçaları taranmış, ama kaynakçaların içeriklerindeki atıfa dayalı ilişkiler incelenmemiştir. Kaynakçaların incelenmelerinin amacı, kullanılan kaynakların dilini (Türkçe ya da yabancı bir dil) ve İnternet kaynaklarının ne oranda kullanıldığını tespit etme amaçlı olmuştur.

³ Bir alanda yayın yapan araştırmacıların dağılımını inceleyen Alfred James Lotka'nın adını verdiği Lotka Yasası'na göre, bir akademik alanda “n” sayıda yayın yapanların, bir adet yayın yapanlara oranı $1/n^2$ 'dir. Bu yasaya göre, geniş bir örneklemede bir adet yayın yapanlar, o alandaki yayın yapanların %60'ına denk düşmektedir. Bu oranı %15 ile iki adet yayın yapanlar ve %7 ile üç adet yayın yapanlar izlemektedir. Yasaya göre, bir alandaki yazarların sadece %6'sı 10 ya da daha fazla yayın yapmaktadır (Rai ve Kumar, 2005). Lotka Yasası'nın yazar enflasyonu karşısında geçersiz kaldığını savunanlar da vardır (Kretschmer ve Rousseau, 2001). Bu yasanın yüzdeler açısından incelenen makalelerle ilgili bulgulara uyma derecesi bu makalede değerlendirilmiştir.

⁴Alabacak ve Güneş, 1997; Çeştepe ve Tüylüoğlu, 2006; Eren ve Durna, 2005; Gökpinar ve Utkuseven, 2002; Gümüšoğlu ve Doğan, 1994; Kaçtıoğlu ve Özen, 1998; Kaya Bensghir ve Leblebici, 2001; Kaya Bensghir ve Akay, 2006; Kaya Bensghir ve Yıldız, 2002; 2005; Kocabaş ve Özgüler, 2005; Öktem ve Aydın, 2005; Özen ve Karaman, 2001; Özen ve Leloğlu, 2002; Sarı ve Kozak, 2005; Yavuz ve Karahan, 1999.

⁵ Kaya Bensghir, Karaca ve Teker, 1997

⁶ Çalışmada kullanılan “kuramsal makale” terimi ile, uygulamaya dönük yazılardan çok, bilgi ve iletişim teknolojileri alanındaki gelişmeleri düşünsel temelde açıklamaya çalışan makaleler anlatılmak istenmiştir.

⁷ Yargı erkinde Ulusal Yargı Ağı Projesi (UYAP), yasama erkinde de TBMM Web sitesinde sunulan yasa metinleri, milletvekili e-posta adresleri gibi bilgi ve hizmetler, bu alanların e-devletle yoğun ilgilerine örnek gösterilebilir.

⁸ Yeni kamu işletmeciliği ile elektronik devlet konularının arasındaki ilişkinin detaylı bir çözümlemesi için bakınız: Yıldız, 2003: 307- 309.

⁹ Amaç konu odağı ve diğer kodlama terimleri için bakınız: Ek-1: Makale Tarama Fişi Örneği.

¹⁰ Kaynağa erişim günü ve Web üzerindeki adresleri belirtilerek kaynak gösterilmiş makale, kitap ve diğer dokümanlar.

¹¹ Türkiye'nin Bilgi Toplumu Stratejisi'nin ayrıntıları için bakınız: Devlet Planlama Teşkilatı Bilgi Toplumu Dairesi, (<http://www.bilgitoplumu.gov.tr/>).

KAYNAKÇA

Alabacak, A. ve M. Güneş (1997) “Yerel Bilgisayar Ağları ve Bir Uygulama”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 12(1), 203-215.

Altıntaş, M. (1997-1998) “Coğrafi Bilgi Sistemlerinin (Geographical Information Systems) Hizmet Pazarlayan Yerel Yönetimlerce Kullanım Alanları”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 17(1-2), 155-160.

Anbar, A. (2001) “E-Ticarette Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 20(1-2), 145-160.

Atabek, Ü. (2001) “İnternet ve Sosyal Bilimlerde Metodoloji”, **Amme İdaresi Dergisi**, 34(1), 51-57.

Aydın, M. D. (2005) “eAvrupa+ ve Türkiye: Bilgi Teknolojileri Alanında Avrupa Birliği Kriterlerine Uyum”, **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 23(1), 287-311.

Bakır, H. (2000) “Türkiye’de Plastik Kartlar ve Plastik Kartların Geleceği-Akıllı Kartlar (Smart Card)”, **Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, 16(1-2), 191-203.

- Beyhan, B. (2001) “Kuramlar ve Dünya Tecrübesi Bağlamında Türkiye’nin Yüksek Teknoloji Bölgelikleri Oluşturma Çabası “, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 28(1-2), 15-82.
- Bozkurt, V. (1999) “KOBİ’ler ve Elektronik Ticaret”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 19(1-2) 93-103.
- Carlsson, Bo (1993) “Technological Systems and Industrial Development: Four Swedish Case Studies”, **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 20(4), 475-502.
- Çeştepe, H. ve M. Tüylüoğlu (2006) “Yabancı Doğrudan Yatırımlar Yoluyla Teknoloji Transferi: İrlanda Örneğinden Türkiye İçin Dersler”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 61(2) 45-62.
- Dalyan, F. (2004) “İnternetin Kar Amacı Gütmeyen Organizasyonlar İçin Taşıdığı Potansiyel ve Türkiye Eğitim Gönüllüleri Vakfı'nda Bir Uygulama”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 59(1), 119-139.
- Eren, V. ve U. Durna (2005) “Kamu Hizmetlerinin Daha İyi Görülebilmesi İçin Alternatif Bir Yönetim Yaklaşımı: Elektronik Devlet”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, Cilt 32, sf.139-166.
- Ersungur, C. (1994) “İktisadi Kalkınma ve Teknoloji”, **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 10(3-4), 41-56.
- Gerçek, A. (2001) “Türkiye’de Vergi İdaresinin Modernizasyonu Açısından Vergi Kimlik Numarası Uygulamasının Değerlendirilmesi”, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 20(1-2), 311-323.
- Gökpinar, R. (2003) “Siber Uzayda BİT Vergisi Üzerine“, **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 22(2), 35-49.
- Gökpinar, R. ve A. Utkuseven (2002) “Elektronik Ticaretin Vergilendirilmesinde Yaşanan Gelişmeler: Yeni İpek Yolu Bir Vergi Cenneti mi?”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 27, 203-217.
- Gümüšoğlu, Ş. ve Ü. Doğan (1994) “Teknoloji ve Verimlilik Kültürü ile Yükseköğretim Kurunları Arasındaki İlişkiler”, **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 9(2), 51-69.
- Gündoğan, N. (2002) “İnternet ve Sendikal Hareket”, **Amme İdaresi Dergisi**, 35(4), 121-135.
- İnci, F. ve N. T. Arslan (2004) “Bilgi Toplumuna Geçiş Sürecinde Örgütsel Yapıda Meydana Gelen Değişimler: Bilişim Teknolojisi Örgütsel Yapı İlişkisi”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 30(5), 31-50.

- Kaçtıoğlu, S. ve Ü. Özen (1998) “Bilgisayar Sistem Güvenliğine Yönelik Tehditler ve Türkiye’deki Bilgisayar Merkezlerinde Sistem Güvenliği Üzerine Bir Araştırma”, **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 12(1-2), 355-378.
- Kaplan, E. T. (1997) “İş Hukukunda Kişilik Haklarının Özellikle Bilgisayarda Toplanan Bilgilere Karşı Korunması”, **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 52(3), 367-386.
- Karahan, Ö. (2004) “Bilgi Ekonomisine Yönelik Kamu Politikası Stratejisi ve Türkiye”, **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 30(5), 1-50.
- Kaya Bensghir, T. (2002a) “Türkiye’de Yönetim Bilişim Sistemleri Disiplininin Gelişimi Üzerine Düşünceler”, **Amme İdaresi Dergisi**, 35(1), 77-103.
- Kaya Bensghir, T. (2002b) “Web’deki Belediyelerimiz: Eskişehir Büyükşehir Belediyesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 11(1), 107-124.
- Kaya Bensghir, T. (2001a) “Web’deki Belediyelerimiz: Antalya Büyükşehir Belediyesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 10(1), 62-72.
- Kaya Bensghir, T. (2001b) “Web’deki Belediyelerimiz: İzmir Büyükşehir Belediyesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 10(2), 113-131.
- Kaya Bensghir, T. (2001c) “Web’deki Belediyelerimiz: Kayseri Büyükşehir Belediyesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 10(3), 114-126.
- Kaya Bensghir, T. (2001d) “Web’deki Belediyelerimiz: Konya Büyükşehir Belediyesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 10(4), 80-95.
- Kaya Bensghir, T. (2000a) “Bilgi Toplumu Bakanlığı Kuruluşu Üzerine: Mekanik Bir Örgüt mü?”, **Amme İdaresi Dergisi**, 33(3), 33-62.
- Kaya Bensghir, T. (2000b) “Devlet-Vatandaş İletişiminde E-Posta”, **Amme İdaresi Dergisi**, 33(4), 49-61.
- Kaya Bensghir, T. (2000c) “Halkla İlişikilerde Etkileşimli İletişim: WEB (WWW)”, **Amme İdaresi Dergisi**, 33(1), 111-131.
- Kaya Bensghir, T. (2000d) “Web’deki Belediyelerimiz: Ankara Büyükşehir Belediyesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 9(2), 76-90.
- Kaya Bensghir, T. (2000e) “Web’deki Belediyelerimiz: Bursa Büyükşehir Belediyesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 9(4), 106-118.
- Kaya Bensghir, T. (2000f) “Web’deki Belediyelerimiz: İstanbul Büyükşehir Belediyesi”, **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 9(3), 108-122.

- Kaya Benschir, T. (1999) "Web Sitesi Tasarımında ve Yönetiminde Etkinlik", **Amme İdaresi Dergisi**, 32(4), 117-132.
- Kaya Benschir, T. (1995) "Yerel Yönetimlerde Bilgisayara Dayalı Yönetim Destek Sistemleri", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 4(6), 39-50.
- Kaya Benschir, T. (1993) "Yönetim Destek Sistemleri", **Amme İdaresi Dergisi**, 26(1), 239-253.
- Kaya Benschir, T. ve A. Akay (2006) "Bir Kamu Politikası Aracı Olarak Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS): Türkiye'de Belediyelerin CBS Uygulamalarının Değerlendirilmesi", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 15(1), 31-46.
- Kaya Benschir, T. ve D. N. Leblebici (2001) "Teknolojik Gelişmenin Örgütler ve Örgütsel Değişim Üzerindeki Yansımaları", **Amme İdaresi Dergisi**, 34(2), 19-37.
- Kaya Benschir, T.; O. Karaca ve E. Teker (1997) "Ağ Teknolojileri: Bilişim Ağı Kurma Çalışmaları TODAİE Örneği", **Amme İdaresi Dergisi**, 30(1), 129-135.
- Kaya Benschir, T. ve M. Yıldız (2003-2005) "Using Internet Cafes as an Alternative Means of Combatting The Digital Divide", **Turkish Public Administration Annual**, 29-31, 73-98.
- Kaya Benschir, T. ve M. Yıldız (2001-2002) "Perceptions of E-Government in Turkey", **Turkish Public Administration Annual**, 27-28, 41-57.
- Kocabaş, F. ve V.C. Özgüler (2005) "Türkiye'de Sendikaların Web Sitelerinin İçerik Analizi", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 60(4), 157-194.
- Kozak, N. (2003) **Türkiye Akademik Dergiler Rehberi-2003**. Ankara: Detay Yayıncılık.
- Köse, S. (2002) "The Role of Technological Innovations in Rising Health Care Costs", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 21(2), 197-215.
- Kretschmer, H. and R. Rousseau (2001) "Author Inflation Leads to a Breakdown of Lotka's Law", **Journal of the American Society for Information Science & Technology**, 52(8), 610-614.
- Küçük, M. E.; U. Al ve N. E. Olcay (2007) "Türkiye'de Bilimsel Elektronik Dergiler", **Değişen Dünyada Bilgi Yönetimi Sempozyumu Bildiriler Kitabı**, Ankara: Hacettepe Üniversitesi Bilgi ve Belge Yönetimi Bölümü, 144-149.
- Leblebici, D. N., M. Kılıç, ve M. D. Aydın (2004) **İçerik Analizi**, Ankara, Hacettepe Üniversitesi Yayınları, 2. Baskı.

- Marın, M. C. (2006) "Spatial Development and IT Policies as Cohesion Means in The EU and Turkey", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 61(2), 175-209.
- Moed, H. F. (2006) "New Developments in Citation Analysis and Research Evaluation", **Information Services&Use**, 26(2), 135-137.
- Onay, Z. (1998) "Sağlık Sektöründe Bilgi Sistemleri", **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 13(2), 35-46.
- Öktem, M. K. ve M.D. Aydın (2005) "Bilgi Teknolojileri ve Türk Kamu Yönetiminde Dönüşüm", **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 23(2), 257-282.
- Öngen, T. (1995) "İleri Teknoloji ve Çalışma İlişkilerinin Değişen Paradigması", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 50(2), 279-295.
- Özdağ, Ü. (1992) "Merkez-Çevre Ülkeleri Arasındaki Enformasyonun Niteliği Üzerine Bir Deneme", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 8(1), 373-379.
- Özen, Ü. (2002) "Akademisyenlerin Yazılım Korsanlığına İlişkin Tutumları Üzerine Bir Araştırma", **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 16(3-4), 245-267.
- Özen, Ü. ve F. Karaman (2001) "Web Tabanlı Uzaktan Eğitimde Sistem Tasarımı ", **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, 25(1-2), 81-102.
- Özen, Ü. ve N. Leloğlu (2002) "Üniversite Öğrencilerinin Bilgisayar ve İnternet Ahlakı Konusundaki Tutum ve Davranışları Üzerine Bir Araştırma", **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 16(1-2), 249-268.
- Özkalp, E. (1992) "Teknoloji ve Çevre", **Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, 10(1-2), 384-412.
- Öztürk, N. K. (1997) "Teknolojilerin Potansiyel Tehlikeleri ve Demokrasi", **Amme İdaresi Dergisi**, 30(2), 45-58.
- Polatoğlu, A. (1994) "Türk Kamu Yönetiminde Bilgisayar Kullanma Alanları ve Sorunlar", **Amme İdaresi Dergisi**, 27(4), 63-81.
- Rai, L. P. ve N. Kumar (2005) "A Rationale for Lotka's Law: An Examination of Empirical Data", **Annals of Library & Information Studies**, 52(3), 103-107.
- Sarı, Y. ve M. Kozak (2005) "Turizm Pazarlamasına İnternetin Etkisi: Destinasyon Web Siteleri İçin Bir Model Önerisi", **Akdeniz Üniversitesi İİBF Dergisi**, 9, 248-271.
- Savcı, İ. (2000) "Veri Girişi İşinde Kadın Çalışanlar: İş ve İş Dışı Deneyimleri", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 55(4), 143-167.

- Söylemez, S. A. (2004) "Türkiye'de Teknoloji ve Eğitim Yatırımları: Karşılaştırmalı Bir Bakış Açısı", **Gazi Üniversitesi İİBF Dergisi**, 1, 63-80.
- Şakar, N. (2001) "Yüksek Öğretimde Uzaktan öğretim Veren Örgütlerin Örgütlenme Yapıları: Anadolu Üniversitesi Örneği", **Anadolu Üniversitesi İİBF Dergisi**, 17(1), 325-355.
- Şanlısoy, S. (1999) "Bilgi Toplumunda Ortaya Çıkabilecek Sorunlar", **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 14(2), 169-184.
- Şenses, F. (1994) "Türkiye'de ve Dünyada Yükseköğretim, Bilim ve Teknoloji", **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 21(3), 465-474.
- Şentürk, A. (2000) "Web-Tabanlı Sınıfların Olumlu ve Olumsuz Yönlerinin Değerlendirilmesi", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 19(1-2), 55-62.
- Taymaz, E. (1993) "Sanayi ve Teknoloji Politikaları: Amaçlar ve Araçlar", **ODTÜ Gelişme Dergisi**, 20(4), 549-580.
- Tecim, V. (2002) "Kamu Kurumlarında Etkin Yönetim İçin Bilişim Teknolojileri-Sakarya Valiliği Bilişim Sistemleri Uygulaması", **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 17(1), 141-156.
- Tecim, V. (1999) "Bilgi Teknolojilerinde Yeni Bir Gelişme: Coğrafi Bilgi Sistemleri ve Bilgi Sistemleri Arasındaki Yeri", **Dokuz Eylül Üniversitesi İİBF Dergisi**, 14(1), 1-12.
- Tokgöz, O. (1998) "Kamu Yönetiminde Medyanın Rolü", **Amme İdaresi Dergisi**, 31(1), 45-56.
- Törenli, N. (2005) "e-Devlet'in Ekonomi Politikasına Giriş: Kullanıcı Dostu Ortamlarda "Sanallaşan" Kamu Hizmetleri", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 60(1), 191-224.
- Törenli, N. (2003) "EİT Dolayımında Kapitalist Üretim İlişkilerinin Yeniden Yapılandırılması: Enformasyon Toplumu ve Düşündürdükleri", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 58(2), 191-219.
- Tuncer, İ. (2002) "Teknolojik Bilginin Yayılma Süreci ve Gelişmekte Olan Ülkeler: Türkiye İçin Bir Uygulama (1950-2000)", **Uludağ Üniversitesi İİBF Dergisi**, 21(2), 1-25.
- Uzay, N. (2001) "Bilgi Teknolojilerindeki Gelişme ve Verimlilik Artışı", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 25(2), 259-283.
- Vural, S. (1992) "Değişme ve İletişim", **Amme İdaresi Dergisi**, 2(4), 139-146.

- Yavuz, U. ve M. Karahan (1999) "Bilgisayar Destekli Otomasyon Sistemleri ve Bir Uygulama: Özel Yetenek Sınavlarında Bilgisayar Kullanımı", **Atatürk Üniversitesi İİBF Dergisi**, 13(1), 207-217.
- Yıldız, M. (2007) "Uluslararası Kuruluşların Türkiye'nin E-Devlet Siyasetlerine Etkisi", **Amme İdaresi Dergisi**, 40(2), 39-55.
- Yıldız, M. (2006) "Kamu Siyasetleri Açısından Cep Telefonu Teknolojisi ve Mobil Devlet", **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 24(1), 241-263.
- Yıldız, M. (2003) "Elektronik E-devlet Kuram ve Uygulamasına Genel Bir Bakış ve Değerlendirme", Muhittin Acar ve Hüseyin Özgür (Derleyenler) **Çağdaş Kamu Yönetimi-1** içinde, İstanbul: Atlas-Nobel Yayınları, 305-327.
- Yıldız, M. (2002) "Bir Kamu Politikası Aracı Olarak İnternet Kafeler", **Amme İdaresi Dergisi**, 35(2), 232-254.
- Yıldız, M. (1999) "Yerel Yönetimde Yeni Bir Katılım Kanalı İnternet: ABD'de ve Türkiye'de Elektronik Kamu Bilgi Ağları", **Çağdaş Yerel Yönetimler Dergisi**, 8(4), 144-156.
- Yüçetürk, E. E. (2000) "Tanzimat'tan Cumhuriyet'e Haberleşme: Mültezimlerden Konsorsiyumlara", **İstanbul Üniversitesi SBF Dergisi**, 23(2), 76-98.
- Yüksel, İ. (2002) "Sürekli ve Geçici Statüde İstihdam Edilen Bilgisayar İşletmenlerini Ayırt Edici İş Doyum Ögelerinin Belirlenmesi", **Ankara Üniversitesi SBF Dergisi**, 57(4), 185-205.
- Yüksel, İ. (2001) "Bilgisayar İşletmenlerinin Öznel Yorgunluk Belirtileri ile İş Doyumu ve Örgütsel Bağlılık Arasındaki İlişkinin Analizi", **Hacettepe Üniversitesi İİBF Dergisi**, 19(2), 143-157.